

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Cap. 1. Quid sit medicinale Christi adiutorium secundum substantiam. Esse caelestem suavitatem seu delectationem iuxta mentem S. Augustini, ostenditur primo ex Scripturis quibus ipse utitur, & alijs ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS.
DE
GRATIA CHRISTI
SALVATORIS
LIBER QVARTVS.

Qui est de gratia Christi quantum ad
essentiam & divisiones ejus.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit medicinale Christi adiutorium secundum substantiam.
Esse coelestem *suauitatem* seu *delectationem* juxta mentem sancti
Augustini, ostenditur primo ex Scripturis, quibus
ipse utitur, & alijs diversis ejus
testimonijs.

DE gratia Dei medicinali quantum ad operandi modum, tam de illa cui vulgo nomen *Efficacis*, quam cui *suauitatis* nomen tribui solet, satis diximus. Nunc aliquid adjungendum est de substantia seu natura *efficacis*. Non enim exigua inter Doctores recentiores controversa est, quid illa gratia sit, qua Deus cor hominis convertit, & in eo bonum operatur. Alij namque putant esse sanctam cogitationem, cujus perditam esse facultatem sancti tradunt; alij esse quosdam indeliberatos motus amoris, timoris, spei, vel similis cujuspiam affectionis, qua voluntas ad amandum, timendum, sperandum excitatur: alij esse physicam praedeterminationem potentiae voluntatis ad operandum; quam ita declarant alij, ut sit praenotio quaedam actualis per modum qualitatis transeuntis cum operatione voluntatis; alij ut sit realiter ipsa operatio causa secunda ut procedit ex influxu Dei promotente; alij denique ut sit aliquid habens esse incompletum per modum quo colores sunt in aere, & virtus artis in instrumento artificis, quod à solo Deo in secunda causa producit, & proprio vocabulo dici posse putant, motionem virtuosam, qua primus agens efficit ut voluntas operetur. Quid de singulis istis, & si quae fortassis aliae sunt, opinionibus, arbitrandum sit juxta divi Augustini sententiam,

non est opus longo discursu sigillatim patefacere. Res enim per seipsa loquitur, cum veritas ex ejus scriptis innumeris testimonijs suffragantibus apparuerit. Nam cognitio veritatis, ut idem ait, omnia falsa, si modo profuerint, etiam quae prius maledicta erant, & dijudicare & subverti idonea est.

Vel igitur sanctissimi & securissimi Doctoris inhaerere qui statuerit, non multum in ista difficultate quae tantopere recentiorum indolentiam exercuit, laborabit. Videbit enim perspicue ex omnibus operibus ejus ac locis inter se concinentibus, gratiam istam Christi Salvatoris medicinale, quam efficacem schola vocat, non aliud esse, quam coelestem quandam atque ineffabilem suauitatem; seu spiritalem delectationem, qua voluntas praevenerit & flectitur, ad volendum faciendumque quicquid eam Deus velle & facere conliverit. Testimoniorum quibus hoc Augustinus tradit, immensa pene seges est. Ne tamen inconfusa sui mole, lectoris fatigent intentionem, in certas classes ea partiemur: ex quibus vel omnibus vel singulis, liquidò constabit, nullum esse genus actionis aut voluntatis bonae, nullum effectum efficacis gratiae, qui non isti caelesti delectationi tanquam verae gratiae Christi veraeque causae tribuatur.

In primis igitur hoc probat, quod quando Augustinus illam veram Christi gratiam qua Deus in nobis & velle operatur & facere, ex Scripturis astruit, plurimis locis illam Scrip-
turam

petram velut evidentissimam allegat, Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Hoc enim facit in libro secundo de peccatorum meritis & remissione. Nam quærens unde contingat, quod homines aliquando nolunt id quod iustum est facere, inter cetera sic respondet: Ideo quisquis nostrum bonum opus suscipere, agere, implere nunc scit, nunc delectatur, nunc non delectatur, ut noverit non sua facultate sed divini muneris esse vel quod scit vel quod delectatur. De sic ab elationis vanitate sanetur, & sciat quam vere non de terra illa, sed spiritaliter dictum est; Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et inferius: Nos autem quantum concessum est sapimus & intelligimus, si possumus, Dominum Deum bonum: ideo etiam sanctus suus aliquid operari iusti aliquando non tribuere, vel certam suavitatem vel victicem DELECTATIONEM, ut cognoscant non a seipsis, sed ab illo sibi esse lumen, quo illuminentur tenebræ coram, & suavitatem, qua de fructum suum terra coram. Hanc autem esse verissimam illam & sincerissimam & efficacem gratiam, quæ in omnibus Ecclesiæ precibus postulatur, ibidem perspicuis verbis adjicit: Cum autem ab illo illius adiutorum deprecamur ad faciendam, perficiendamque iustitiam, quid aliud deprecamur quam ut aperiat quod latebat, & SVAVE FACIAT QVOD NON DELECTABAT: quæ & hoc ab illo esse deprecandum eius gratiæ dationis dum antea latebat, eius gratiæ dilectionis, dum antea non delectaret. Nam illa delectatione deficiente, statim anima ab operibus bonis refrigerando, torpescit, sicut ibi dicitur: Ideo etiam sanctos & fideles suos, in aliquibus vitis tardius sanant, ut in his eos minus quam implendo ex omni parte iustitia sufficit DELECTET BONVM, sive cum lateat, sive etiam cum manifestum est ut quantum pertinet ad integritatem regulam veritatis eius non intelligitur in conspectu eius omnia vovens. Et in sermone undecimo de verbis Apostoli eundem gratiam nomine suavitatis in Scriptura significatam docet. In eo quod accepimus; illi gloriam dennis, ipsum honoremus, semina sui ipse compluit. Quid haberet terra nostra nisi ipse seminasset? Sed dat & pluviam, non desert quod seminavit. Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et in sermone decimo quinto: Ergo fratres mei habet delicias suas iniquitas, & iustitia non habet? Delectat malum & non delectat bonum? Delectat omnino: sed Dominus dabit suavitatem. & terra nostra dabit fructum suum. Ille nisi prior des suavitatem, terra non habebit nisi sterilitatem. Et in sermone 4. de verbis Domini: Suavia sunt, dulcia sunt, delectabilia sunt (secularia) sed audi meliora: Narraverunt mihi iusti delectationes suas, sed non in lex tua Domine. Felix anima, qua huiusmodi delectationibus oblectatur, ubi turpitudine nulla iniquitatis, & veritatis serenitate purgatur. Quem autem delectat lex Dei, & sic delectat ut omnes delectationes lævæ ruciat, non sibi arroget istam delectationem; Dominus dabit suavitatem. Quid dicam? Domine da mihi illam suavitatem vel illam? Suavis es Domine, & in tua suavitatem doce me iustitias tuas: In tua suavitatem doce me, & doces me. TUNC DISCO

VT FACIAM, si in suavitatem tua doceas me. Ceterum quamdiu blanditur, iniquitas, & dulcis est iniquitas, amara est veritas. In tua veritate doce me: ut suavis sit veritas: DULCEBINE TVA CONTEMNATUR INIQUITAS. Quas Scripturas: In suavitatem tua doce me. Et, narraverunt mihi iusti delectationes suas, sed non in lex tua, etiam alijs in locis ad eandem veritatem inculcandam adhibet, ut ostendat, Deum cum ita docet, ut homo faciat, hoc ipsum ineffabili quadam dulcedine trahente operari. Et in Psalmum octogesium quartum, unde locus ille sumptus est: Quid est quod dixit: Insistite de celo prospexerit? Et enim Dominus dabit, inquit, suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum: nos ergo respiciamus nos; & si nihil in nobis invenimus nisi peccata, & ocerimus peccata, & desideremus iustitiam. Et consistens illis peccata tua mereretur ab illo DELECTATIONEM, & suavitatem iustitiae faciendam, dabit tibi, ut incipiat te delectari iustitia, quem primo delectabat iniquitas: ut qui primo gaudebas in ebrietate, gaudeas in sobrietate: & qui primo gaudebas de furtis, ut tolles homini, quod non habebas, quæras donare non habenti, quod habebas. Et quem delectabat rapere, delectet donare, quem delectabat spectare, delectet orare: quem delectabat cantare nugatoria & adulterina, delectet hymnum dicere Deo, currere ad Ecclesiam, qui primo curriebat ad theatrum. Unde nata est ista suavitatis, nisi quia Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum? Et mox: Suscepistis semen (predicationis mee) cogitate de verbo quod audistis, tanquam glebas frangentes, ne semen rapiant volatilia, ut possit ibi germinare quod seminatum est. Et nisi Deus pluvius, quid prodest quod seminatur? Hoc est, Dominus dabit suavitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Et ostendens pluviam istam germinare & crescere facientem verbum Dei, esse suavitatem illam calidos depluentem: Ille enim, inquit, visitationibus suis, in otio, in negotio, in domo, in lecto, in convivio, in colloquio, de ambulatione visitet corda vestra, ubi nos non sumus. Veniat iuber Dei & fructificet quod ibi seminatum est. Et ibi non sumus nos, & securi quæscimus, aut aliud agimus. Deus det incrementum seminibus qua speramus, ut attendentes postea bonos mores vestros etiam de fructu gaudeamus; quoniam DOMINUS DABIT SVAVITATEM, & terra nostra dabit fructum suum. Simili modo tractat, & usurpat ad eandem veritatem asserendam alijs locis; quibus congerendis frustra immorer, cum ista sententiam ejus declarent apertissimè.

Sic & illum locum: Prævenisti enim in benedictionibus dulcedinis (quo gratia præveniens hominis voluntatem, & retorquens eam à malo ad bonum; indicatur) nonnunquam ad eandem suavitatem astruendam accersit, tanquam gratiam qua voluntas ad bonum concupiscendum volendumque transfertur. Ut in libro secundo ad Bonifacium: Misericordia eius prævenit me; & ipse est cui fideliter veraciterque cantatur: quoniam prævenisti cum in benedictione dulcedinis. Et quid hic aptius intelligitur quam ipsa de qua loquimur cupiditas boni? TUNC ENIM BONVM CONCVPISCI INCIPIT CVM DVLCEBINE

lib. 2. p. 17.

lib. 2. p. 17.

lib. 2. p. 17.

lib. 2. p. 17.

lib. 2. p. 17.

lib. 2. p. 17.

Enarr. in Psal. 84. in fine.

lib. 2. p. 17.

lib. 2. ad Bonif. c. 9.

Ibid.

CERE INCIPIT. Et paulo post: ERGO A
BENEDICTIO DULCEDINIS EST GRATIA
DEI, QUAE FIT IN NOBIS, UT NOS DE-
LECTET ET CUPIAMUS hoc est amemus quod
praecipit nobis in qua si nos non PRAEVENIT
DEUS, non solum non perficitur, sed nec inchoa-
tur ex nobis. Nescio quid disertius & clarius po-
ssit ob Augustino, ut sciamus quid
ipse sentit esse gratiam illam, qua fit ut bo-
num velle & facere incipiamus. Apertissimis
enim verbis clamat esse suavitatem quam Deus
de caelo pluit, esse delectationem, esse benedictionem
dulcedinis, qua fit in nobis ut nos non solum de-
lectet, sed etiam cupiamus bonum. Et hanc
ita tradit esse gratiam Dei, ut sine illius pra-
ventione, bonum neque perficere neque inchoa-
re possimus.

Quod sane & alijs diversis locis non minus
luculentam testificationem consignat. Nam istam
gratiam delectationis ab Apostolo significa-
tam esse docet, quando ad Romanos dicit:
Condelectator legi Dei secundum interiore
Rom 7.
Lib. 1. de
nupt. cap. 30.

Rom 7.
Lib. 1. de
nupt. cap. 30.

illa, inquit, condelectatio legi Dei secundum interio-
rem hominem de magna nobis venit gratia Dei. In
ea quippe interior homo noster renovatur de de in
diem, cum in ea proficit perseveranter. Non enim ti-
mor est torquens, sed amor libens, ibi sumus veraciter
liberi, ubi non delectamur in vitiis.

Et in libro de gratia Christi, in Scriptura
ista, suavis es Domine, & in tua suavitate doce me
instaurat tuam, sicut ipse legit, eandem efficacem
volendi & operandi gratiam nomine suavitatis
Christi. 13. expressam esse testatur. Assistit, id est opus ius-
titiae ex Deo dicitur, quae datur per gratiae benefi-
cium, ut non sit terribile sed suave mandatum, sicut
eratur in Psalmo, suavis es Domine, ET IN TVA
SVAVITATE DOCE ME instaurat tuam: ad est
ut non formidine poena serviliter cogar esse sub lege,
sed libera charitate DELECTER esse cum lege.
Praeceptum quippe liber facit, qui LIBENS facit.
ET HOC MODO QUISQUIS DISCIT, per
suavitatem videlicet, omnino agit quod ius agend-
um didicerit. De quo docendi modo per sua-
vitatem gratiae, in eodem loco praclarissime
dicit. Haec gratia, scilicet vera Christi cum
Pelagio controversa, de qua iam citato loco
totoque libro disputat, si doctrina dicenda est,
certe sic dicatur ut altius & interior eam Deus cum
INEFFABILI SVAVITATE credatur infundere,
non solum per eos qui plantant & rigant extrinsecas,
sed etiam per seipsum qui incrementum suum mani-
festat oculis, ita ut non ostendat tantummodo verita-
tem, verum etiam impertiat charitatem. Sic enim
docet Deus eos qui secundum propositum vocati sunt
simul docens & quid agant scire, & quid sciunt agere.

Serm. 27. de
verb. Domi.
c. 2.

luculentam testificationem consignat. Nam istam
gratiam delectationis ab Apostolo significa-
tam esse docet, quando ad Romanos dicit:
Condelectator legi Dei secundum interiore
Rom 7.
Lib. 1. de
nupt. cap. 30.

lib.

mos tradit: Sic debemus intelligere SVAVITA-
TEM quam Xpogratia. Graeci vocant, ut in bonis
spiritualibus accipitur. Propter hoc enim eam & lo-
nitatem nostri appellare maluerunt. Nihil hic ergo
aliud debem exstimo, SVAVITATEM secus con-
fero tuo, nisi fecisti ut me DELECTARET bonum.
Quando enim delectat bonum magnum Dei donum
est. Quando autem bonum opus, quod lex imperat,
fit timore poena, non DELECTATIONE INSTI-
TIA, cum Deus metuitur, non amatur, serviliter
fit non liberaliter. Et de loco quem tractaba-
mus consequenter adiecit: Suavitatem & erudi-
tionem & scientiam doce me, inquit, magis sibi ista
poscit & perfici. Nam utique qui iam dixerat: sua-
vitatem secus cum servo tuo: quomodo dicit, sua-
vitatem doce me, nisi ut ei GRATIA MAGIS MA-
GISQUE ABUNDET, vel innotescat, DULCE-
DINE bonitatis? Habebant enim fidem qui dice-
bant: Domine adauge nos in fidem. Et inferius in
eiusdem Psalmi tractatione versans locum
illum, quo Propheta discere cupit iustifica-
tionem Dei: Eo modo hic, inquit, intelligendus est di-
xisse, ut discam iustificationes tuas, ea notitia qua
fuit. Hoc autem quia non fit nisi per dilectionem,
ubi qui facit habet DELECTATIONEM propter
quod dicitur est: IN TVA SVAVITATE doce
me iustificationes tuas sequens verus ostendit &c.

Hanc gratiam nomine suavitatis & illo
Scripturae loco designatam esse contendit,
quando Psaltes Emphaticis illis verbis: Quam
dulcia faucibus meis eloquia tua, sibi ipsi admiran-
do gratulatur, & sibi respondet, super mel in
meo. Nam inquit Augustinus, haec est ILLA
SVAVITAS quam Deus dat, ut terra nostra dei fru-
ctum suum, ut bonum VERE BENE, id est, non ma-
carnalis formidine, sed boni spiritualis DELECTA-
TIONE faciamus.

Hanc gratiam itidem suavitatis nuncupatio-
ne commendatam esse scribit quando Psaltes
in alio Psalmo dicit: Parasti in tua suavitate
egenti Deus, pro quo nos legimus eodem sensu
Parasti in dulcedine tua pauperi Deus: In tua SVA-
VITATE non in illius facultate. Egens est enim
quoniam infirmus est, ut perficiatur, agens vero in-
digens ut repleatur. Haec est illa SVAVITAS de
qua alibi dicitur: Dominus dabit suavitatem & terra
nostra dabit fructum suum: ut bonum opus fiat non
timore sed amore: non formidine poena sed DELECTA-
TIONE iustitia.

Ex quibus aequus quisque lector videt nihil
Augustino certius esse quam in Scripturis sa-
cris gra iam illam efficacem, per quam solum
operamur quicquid boni operamur, de qua
tam acris inter Scholasticos conflictus verti-
tur, nomine dulcedinis, suavitatis, delectatio-
nis nempe spiritualis atque caelestis esse signifi-
catam. Cui doctrinae tanquam à Spiritu san-
cto multipliciter tradita, sexcentis in locis,
prae tera quae recensuimus ipse subscribit. Ut
in libro de spiritu & littera, in quo ex professo
de vere & efficaci gratiae adjutorio cum Pe-
lagio luctatur, & ab omnibus Pelagianis adju-
torijs distinguit ac separat: Nos autem dicimus,
inquit, humanam voluntatem sic divinitus adiuvari
ad faciendam iustitiam, ut praeter quod creatus est
homo

lib. de spiri-
& lit. c. 3.

